

Eriarvoistuminen on ikärakenteen vinoumaa suurempi uhka

Sosiaalivakuutus ja laaja julkinen palvelutarjonta ja -tuotanto ovat toimineet hyvin Pohjoismaissa. Ne ovat olleet tärkeä osa pohjoismaista hyvinvointimallia ja kapitalismin kesyttämistä. Miten käy jatkossa?

Muutospaineet ovat olleet pitkään tiedossa. Ikärakenteen jatkuva vinoutuminen on ollut esillä eniten. Työurien pidentämistä on vaadittu kuorossa. Mutta pystyvätkö kaikki pidentämään työuriaan? Vaikka keskimääräinen odotettu elinikä kasvaa, sen merkitystä vähentää, että väestöryhmien väliset erot elinaikaodotteissa voivat myös kasvaa. Vähälle huomiolle on jäänyt, että vuosia jatkunut suurten ikäluokkien varakkaimpia ryhmiä suosinut veropolitiikka on lisännyt seuraavien ikäluokkien taakkaa. Nyt tämän politiikan arkkitehdit ovat siirtyneet puhumaan kestävyysvajeesta.

Vuodesta 1993 lähtien tuloerojen kasvua on "aikaansaatu" harjoitetulla vero - ja tulonsiirtopolitiikalla. Eriarvoistumisen kasvu on jatkuessaan suurempi uhka kuin ikärakenteen vinouma: kapitalismin kesyttäminen käy vaikeammaksi. Nykyhallitus on korjaamassa kaikkein huono-osaisimpien etuja. Parannettu perusturva on hyvä asia, mutta sen varaan ei pidä tuudittautua. Suorat työllistämiskeinot ovat tulonsiirtoja parempi keino vähentää eriarvoisuutta. On näet pelättävissä, että tulonsiirrot "institutionalisoivat" työttömyyden ja köyhyyden. Tulisi pyrkiä täystyöllisyyteen, ei talouskasvuun. Sillä jälkimmäinen seuraa edellisestä. Miksi muuten Suomessa ei ole palautettu 1990-luvun lamassa poistettua kuntien työllistämisvelvoitetta?

Veropolitiikan korjaukset jäävät hallitusohjelmassa vähemmälle huomiolle. Eriytetty tuloverotus jatkuu, vaikka se on tärkein syy tuloerojen ja erityisesti ylimpien tulo-osuuksien kasvuun. Mahdollisuus muuttaa ansiotulot pääomatuloiksi jää käytännössä ennalleen. Onko varakkaiden omistajien (vaalirahoittajien!) poliittinen vaikutusvalta niin vahva, etteivät hallituksen porvarilliset puolueet uskaltaneet puuttua kohtuuttomiin "saavutettuihin" etuihin?

Lähiajan talouden uhka on Suomessakin voimistanut puheita, että julkisten menojen merkittävät leikkaukset ovat välttämättömiä. Näiden vaatimusten esittäjät eivät juuri vaivaudu esittämään perusteita puheilleen. Taloustieteestä ei löydy tukea julkisten menojen leikkauksille tilanteessa, missä korko on jo nollan tuntumassa, eivätkä rahapolitiikan keinot enää siltä osin toimi. Tällaisessa tilanteessa finanssipolitiikan kiristäminen eli julkisten menojen leikkaukset heikentävät julkista taloutta lyhyellä aikavälillä ja huonontavat sen "kestävyyttä" pitkällä aikavälillä.

Matti Tuomala
Kansantaloustieteen professori
Taloustieteiden laitos

Tampereen yliopisto
etunimi.sukunimi@uta.fi